

Білоцький О.В.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри державного управління
та місцевого самоврядування
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу*

Гарасимчук Т.В.

*слухач магістратури за спеціальністю «державна служба»
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу*

м. Івано-Франківськ

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНСЬКОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

У контексті національного інформаційного простору розглядається принципово важлива для утвердження незалежної та демократичної держави складова – інформаційна політика: її сучасний стан та можлива стратегія розвитку.

В сучасних умовах ми стаємо свідками, як український інформаційний простір формується в основному під сильним впливом закордонних чинників. Зрозуміло, що втрата елементів впливу на процеси в інформаційному просторі України може призвести до значних негативних наслідків для майбутнього країни, навіть враховуючи обов'язковість вимог відкритості у ньому для інформаційних потоків з-за кордону [10, с. 130].

У сучасному світі вважається, що інформаційно-правовий простір повинен виступати інтегральною основою для всього суспільства. Щодо України, то тут ми бачимо ситуацію, коли через більш ніж 20 років незалежності все ще спостерігається фрагментарне наповнення і незавершеність формування законодавчої бази інформаційного простору країни.

Аналізуючи шляхи розбудови правової держави і громадянського суспільства в Україні, А. Колодій зазначає, що навіть загального погляду на сучасну соціально-економічну ситуацію достатньо, щоб переконатися у відсутності в ній ознак соціального громадянського суспільства. Навпаки, у

сучасній Україні відсутня послідовна та виважена державна програма (концепція) соціального розвитку, соціальної політики, довгострокова та незалежна від будь-якої влади, політичних сил, що нею володіють [8, с. 21].

Продовжуючи цю думку, О. Тихомиров вважає, що сьогодення України можна назвати початковим етапом становлення національної свідомості та етапом зародження національної інформаційної свідомості, що надає особливого значення відповідному існуючим умовам правовому регулюванню сфери інформаційних відносин. Одним із головних завдань держави на такому етапі розвитку є визначення напрямів правового регулювання та створення правових гарантій, необхідних для самореалізації суб'єктів в інформаційній сфері. [11, с. 253].

В Україні ще не сформована концепція державної інформаційної політики, а українське інформаційне законодавство знаходиться на початковій стадії формування. Тому першочергова увага державної влади повинна бути звернена на проблеми розробки концептуальних основ законодавства з урахуванням головних особливостей сучасного етапу розвитку української державності.

На сьогоднішній день в Україні сформовано певну законодавчу базу функціонування інформаційного простору України та відкритості державної влади в цій сфері. Перш за все це Конституція України (ст. 3, 32, 57), за допомогою якої держава намагається побудувати інформаційну політику на основі демократичних та ліберальних норм та принципів, одночасно забезпечивши їхню адаптацію до українських умов [9].

Одним з найголовніших законів в інформаційній сфері є Закон України «Про інформацію». Цей Закон закріплює право громадян України на інформацію, закладає правові основи інформаційної діяльності.

Грунтуючись на Декларації про державний суверенітет України (ч. 55, ст. 12) та Акті проголошення її незалежності, Закон стверджує інформаційний суверенітет України і визначає правові форми міжнародного співробітництва в галузі інформації [3, с. 1].

Механізми реалізації права на сприятливий інформаційний простір запроваджені також в Законі України «Про рекламу». Цей Закон визначає засади рекламної діяльності в Україні, регулює відносини, що виникають у процесі виробництва, розповсюдження та споживання реклами. Згідно з чч. 3, 4 ст. 7 цього Закону, реклама не повинна містити інформації або зображень, які порушують етичні, гуманістичні, моральні норми, нехтують правилами пристойності. У відповідності до ч. 1 ст. 8 Закону, забороняється розповсюджувати рекламу (включаючи анонси кіно- і телефільмів), яка містить елементи жорстокості, насильства, порнографії, цинізму, приниження людської честі та гідності.

У даний час вже прийняті і діють ряд законів в сфері радіомовлення та телебачення. Так, Закон України «Про телебачення і радіомовлення» (відповідно до Конституції України та Закону України «Про інформацію») регулює відносини, що виникають у сфері телевізійного та радіомовлення на території України, визначає правові, економічні, соціальні, організаційні умови їх функціонування, спрямовані на реалізацію свободи слова, прав громадян на отримання повної, достовірної та оперативної інформації, на відкрите і вільне обговорення суспільних питань [5].

У законодавстві України про діяльність органів державної влади повинні бути закріплені обов'язки і відповідальність цих органів та їх посадових осіб за інформування громадян і всіх структур суспільства, за надання їм інформаційних послуг, за накопичення, зберігання і використання державних інформаційних ресурсів у сферах відповідальності цих органів. Прикладом такого закону є Закон України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення», який визначає правові засади діяльності Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення як конституційного, постійно діючого, колегіального, наглядового та регулюючого державного органу в галузі телерадіомовлення [4].

Досить важливим для інформаційного простору є Закон України «Про телекомунікації». Цей Закон встановлює правову основу діяльності у сфері телекомунікацій. Він визначає повноваження держави щодо управління та регулювання зазначеної діяльності, а також права, обов'язки та засади відповідальності фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у даній діяльності або користуються телекомунікаційними послугами [6].

Для створення відкритого інформаційного простору в Україні, перш за все, необхідно запустити механізм практичної реалізації конституційного права на свободу одержання інформації. Правовою основою такого механізму повинні стати законодавчо закріплені чіткі правила, умови та порядок отримання громадянами та інституційними структурами суспільства інформації в органах державної влади і місцевого самоврядування, від інших державних і недержавних юридичних осіб, а також прямого доступу до державних і недержавних інформаційних ресурсів.

Як зазначає Гуцалюк М., органи (служби) інформаційної безпеки можуть створюватися (на законодавчих засадах) і в недержавних структурах для захисту своїх потреб в забезпеченні необхідною інформацією. Дані органи на основі укладення відповідних угод можуть бути приєднані до єдиної державної системи інформаційної безпеки. На теперішній час окремі елементи системи інформаційної безпеки створені та функціонують (органи зовнішньої розвідки, інформаційні служби різноманітних міністерств, система технічного та криптографічного захисту інформації держави і т. н.). Проте для їхнього функціонування ще недостатня правова база. Зміст діяльності органів інформаційної безпеки також ще не в повній мірі відповідає покладеним на них завданням. Це пояснюється в першу чергу недостатнім опрацюванням питань, що стосуються форм і способів забезпечення інформаційної безпеки [2, с. 2].

У державній інформаційній політиці України невирішеними залишається багато питань. Зокрема, неузгодженість окремих норм законодавства, що регулює інформаційну сферу (недієва система державного

регулювання медіапростору, відсутність єдиного бачення напрямів його подальшого розвитку, нерозвиненість національної системи поширення інформації в глобальному масштабі); недостатня інформаційна присутність України в глобальному медіапросторі, підвищена інформаційна залежність від іноземних держав і медіаструктур; незадовільний стан мережі дротового радіомовлення; застаріле технологічне обладнання українських телерадіокомпаній; недостатній рівень розвитку новітніх засобів комунікації; монополізм кабельного мовлення; надзвичайно повільний перехід на цифровий формат мовлення; ринкова стихійність телекомунікаційних мереж і комп'ютеризації, низька керованість ними збоку держави; нерегульованість підготовки та працевлаштування в межах держави ІТ-спеціалістів; недостатня кількість державних програм, що стосуються формування інформаційного суспільства.

Перелічені вище проблеми в інформаційній сфері свідчать про необхідність удосконалення державної інформаційної політики, зокрема щодо визначення механізму державного регулювання відносин у сфері забезпечення реалізації права кожного на доступ до інформації; зміцнення матеріально технічних, фінансових, організаційних, правових і наукових основ інформаційної діяльності; сприяння постійному оновленню, збагаченню та зберіганню національних інформаційних ресурсів; створення потужної й конкурентоспроможної національної системи інформаційного виробництва, здатної об'єднати суспільство на ґрунті спільних цінностей, завдань, ідей і сприяти всебічному розвитку особистості; подальша технологічна модернізація з орієнтацією на розширення присутності в міжнародному розподілі праці у сфері ІКТ; сприяння міжнародному співробітництву в галузі інформації й гарантування інформаційного суверенітету України.

Отже, державна інформаційна політика повинна закласти основи для вирішення фундаментальних завдань розвитку суспільства, головними з яких є формування єдиного інформаційного простору України та її

входження у світовий інформаційний простір, гарантування інформаційної безпеки особистості, суспільства й держави. Крім того, велика увага повинна приділятися формуванню демократично орієнтованої масової свідомості, становленню галузі інформаційних послуг, законодавчому регулюванню суспільних відносин, у тому числі пов'язаних з одержанням, поширенням і використанням інформації.

Державна інформаційна політика повинна стимулювати зростання виробництва засобів інформатизації, телекомунікації, інформаційних продуктів і послуг і водночас платоспроможний попит на них. Безперечно, в Україні практична реалізація державної інформаційної політики в сучасних умовах вимагає широкої психологічної кампанії з підтримки її основних положень громадськістю, роз'яснень її соціальної спрямованості та доведення її обґрунтованості.

Список використаних джерел

1. Горбулін В. П. Проблеми захисту інформаційного простору України : моногр. / В. П. Горбулін, М. М. Биченок ; Ін-т пробл. нац. безпеки. — К., 2009. — 136 с.
2. Інформаційна безпека України : нові загрози / М. Гуцалюк // *Бизнес и безопасность*. — 2003. — № 5. — С. 2-3
3. Закон України "Про інформацію" від 2 жовтня 1992 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12/print1382785763135151>
4. Закон України "Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення" від 23 вересня 1997 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/538/97-%D0%B2%D1%80/print1389886033319586>
5. Закон України "Про телебачення і радіомовлення" від 21 грудня 1993 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3759-12/print1389886033319586>
6. Закон України "Про телекомунікації" від 18 листопада 2003 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1280-15/print1360826458020479>
7. Закон України «Про рекламу» від 3 липня 1996 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80/print1382785763135151>
8. *Колодій А. М.* Громадянське суспільство та правова держава : шляхи розбудови / А. М. Колодій // *Проблеми розбудови держави та*

- громадянського суспільства в Україні : матер. наук. -прак. конф., 16—17 квіт. 2010 р. / відп.ред. Л. В. Кравченко. — К., 2010. — Ч. 1. — 144 с.
9. Конституція України: Прийнята на п'ятої сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року; Закон України "Про внесення змін до Конституції України" №2222-IV від 8. 12. 2004р. — Х. : Фоліо, 2005. — 48 с.
 10. Кудрявцева С. П., Колос В. В. Міжнародна інформація : навчальний посібник / С. П. Кудрявцева, В. В. Колос. — К.: Видавничий Дім «Слово», 2005. — 400с.
 11. Тихомиров О. Забезпечення інформаційної безпеки : теоретико правовий аспект / О. Тихомиров // Право України. – 2011. — №4. – С. 252-259.

Николайчук Л.М.

м. Івано-Франківськ

кандидат юридичних наук, доцент.

доцент кафедри соціальних комунікацій та права

Івано-Франківський національний технічний

університет нафти і газу

СИСТЕМА ДОГОВОРІВ, ЗА ЯКИМИ ВИНИКАЄ ПРАВО ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ЇХ ІНФОРМАЦІЙНІ КОМПОНЕНТИ

Вступ

Сучасний розвиток інформаційного суспільства та його наступної фази – суспільства знань кардинального змінює існуючу світову та національну економіку, життя, взаємовідносин людей та спосіб влаштування сучасного світу. Пошук нової парадигми організації суспільних відносин став передумовою виникнення сучасної інформаційної фази розвитку людства та його побудови на основі знань. Сучасний бурхливий розвиток суспільних відносин формування, передавання, опрацювання та використання інформаційних ресурсів отримав назву інформаційної революції.

Систематизація інформаційних атрибутів, процесів та взаємовідносин суб'єктів права перетворилася на найважливіший фактор росту динаміки суспільного розвитку. Стало зрозуміло, що темпи базового зростання економіки залежать від формування, підтримки та розширення бази знань, що стало можливим в умовах інформаційного суспільства [1-4].